

حذف ماده ۱۰۴ قانون مالیات‌های مستقیم و کاهش درآمد مناطق محروم؟

اسلام ذوالقدر پور؛ دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری عمومی

۱۰ خرداد ۱۳۹۵

شماره مسلسل: ۲۲۰۰۲۰۳

شماره شاپا: ۵۲۸۵-۲۴۲۳

شهرها و استان‌های کوچک و معمولاً محروم ایران از داشتن شرکت‌های پیمانکاری یا فروشندگان بزرگ کالا و خدمات محروم هستند و برای خرید کالا و خدمات مجبور به عقد قرارداد با شرکت‌های بزرگ هستند که اصلاحیه ق‌م‌م و حذف ماده ۱۰۴ آن موجب می‌شود تا شهرهای کوچک و محروم، از دریافت سهم مالیات خود محروم شوند!

بر اساس ماده ۱۰۴ ق‌م‌م، کارفرمایان و مؤدیان بزرگ مجبور و موظف بودند تا ۳ درصد مالیات تکلیفی این ماده را از فروشندگان کالا و خدمات خود، کسر و به حساب امور مالیاتی محل انجام قرارداد یا پروژه (شهرانجام کار) واریز نمایند؛ اما اکنون و در کنار ابهاماتی که در اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم وجود دارد، هیچ کارفرما یا مؤدی بزرگی موظف به کسر و پرداخت ۳ درصد مالیات به حساب امور مالیاتی شهر خود نمی‌باشد!

این بند از اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم (بند ۲۵) و حذف ماده ۱۰۴ را باید سیاستی یا گامی اشتباه در افزایش شکاف مناطق محروم کشور و مناطق برخوردار و به‌خصوص استان‌ها و شهرهای بزرگ دانست؛ زیرا بسیاری از کارخانه‌ها و شرکت‌های بزرگ ایران در شهرها و استان‌های بزرگ و برخوردار ایران مانند تهران، اصفهان و ۰۰۰ ثبت شده و دفاتر مالیاتی آنها در این شهرها بوده و پرونده‌های مالیاتی آنان نیز در امور مالیاتی همین شهرها و استان‌های بزرگ مورد محاسبه قرار گرفته و مالیات‌های آنان حتی آن بخشی که مربوط به فعالیت در شهرهای کوچک و محروم است نیز به حساب امور مالیاتی شهرهای بزرگ واریز می‌گردد.

با حذف ماده ۱۰۴ قانون مالیات‌های مستقیم، مالیات برخی فعالیت‌های اقتصادی به‌سوی شهرهای بزرگ و برخوردار تغییر مسر خواهند داد. موارد زیر را می‌توان از جمله معایب حذف ماده ۱۰۴ دانست:

یکم: اگر قرار باشد حذف ماده ۱۰۴ ق‌م‌م ادامه داشته باشد، مناطقی مانند پارس جنوبی، پاس شمالی، مناطق

درحالی‌که سیاست‌گذاران اقتصادی ایران به‌شدت بر تغییر و بهبود سیاست‌های مالیاتی ایران از طریق بازنویسی قوانین مالیاتی تأکید داشته و حتی بخشی از قوانین مالیاتی کشور را در تیرماه ۱۳۹۴ اصلاح و آن را از ابتدای سال ۱۳۹۵ اجرایی نموده‌اند، کارایی و عدالت اجتماعی این سیاست‌ها در پرده‌ای از ابهام قرار دارد.

تمام این تغییرات یا اصلاحیه‌های مالیاتی که گویا در چارچوب اجرای نظام جامع مالیاتی ایران می‌باشد، دارای یک هدف نهایی است که همان برقراری عدالت اجتماعی در نظام اقتصادی واداری ایران است.

یکی از نکات مهم در قانون مالیات‌های مستقیم، مربوط به ماده ۱۰۴ این قانون است که موضوع آن کسر ۳ درصد از پرداخت‌های برخی مؤدیان و پرداخت آن به حساب سازمان امور مالیاتی بود. طبق این ماده مهم قانون، مؤدیان به‌خصوص شرکت‌های بزرگ پیمانکاری و ... باید ۳ درصد از دریافتی‌های خود را به حساب اداره امور مالیاتی محل انجام قرارداد یا پروژه واریز نمایند.

کسر و پرداخت همان ۳ درصد مالیات تکلیفی ماده ۱۰۴ ق‌م‌م موجب می‌شد تا درآمدهای مالیاتی برخی شهرهای کوچک و محروم که پروژه‌های عمرانی و بزرگ آنان توسط پیمانکاران و شرکت‌های بزرگ انجام می‌شود، افزایش یافته و به‌تبع این افزایش درآمد مالیاتی، سهم اعتبارات این مناطق نیز از بودجه‌های عمومی و عمرانی افزایش یابد.

مواجهه با مؤدیان هستند، باید در زمینه حقوق و پرداخت‌های مالی تأمین شوند، اما اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم و حذف ماده ۱۰۴ می‌تواند معضلی بر معضلات کارمندان و سازمان امور مالیاتی در شهرهای کمتر توسعه‌یافته بی‌افزاید.

با حذف ماده ۱۰۴ قانون مالیات‌های مستقیم از ابتدای سال ۱۳۹۵، شرکت‌های بزرگ خدمات مهندسی و مهندسی مشاور، پیمانکاران بزرگ

و کوچک و فروشندگان بزرگ از کسر ۳ درصد مالیات معاف شده و مالیات آنها در حوزه ثبت و اقامتگاه قانونی آنها مورد محاسبه قرار گرفته و مالیات کارهایی که اکثر آنها در شهرها و مناطق کمتر توسعه‌یافته صورت گرفته نیز در همان حوزه مالیاتی که اکثراً در تهران، اصفهان و دیگر شهرهای بزرگ هستند، پرداخت می‌شود.

همان‌گونه که قبلاً در مقاله سیاست‌گذاری غلط مالیاتی، فاجعه اقتصادی آینده» نیز برخی معایب سیاست‌گذاران اقتصادی و مالیاتی ایران در اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم و به‌خصوص حذف ماده ۱۰۴ را بررسی نموده‌ام، به نظر می‌آید سیاست‌گذاران مالیاتی کشور به‌جای رفع معایب ماده ۱۰۴ و تهیه یک سند سیاستی مناسب و شفاف برای اجرای ماده ۱۰۴، صورت مسئله را پاک نموده و خود را از هرگونه تلاش در این زمینه راحت نموده‌اند!

حفظ ماده ۱۰۴ و رفع معایب آن می‌توانست بسیاری از مشکلات در زمینه کتمان درآمد و فرار مالیاتی را کاهش داده و درآمد مالیاتی مناطق محروم را تثبیت و حتی افزایش دهد؛ اما سیاست‌گذاری نامناسب و شاید تحت فشار که می‌تواند ناشی از فشار تورم و رکود اقتصادی شدید در بخش‌های مهم صنعت و ... بوده باشد، موجب یک اشتباه سیاست‌گذاری دیگر در اقتصاد ایران شده است که نتایج زیان‌بار آن به‌خصوص برای مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته طی سال‌های آینده مشخص خواهد.

نفت‌خیز جنوب، غرب و ... کشور که دارای حجم بسیار بالایی از قراردادهای خرید خدمات و کالا هستند، از درآمدهای مالیاتی خود محروم می‌شوند، زیرا اغلب پیمانکاران بزرگ اصلی این پروژه‌ها از شهرهای بزرگ مانند تهران، اصفهان، آذربایجان و ... آمده‌اند و حوزه مالیاتی آنان نیز در همان شهرهای بزرگ محل ثبت شرکت‌های مذکور می‌باشد.

بخش بسیار بزرگی از درآمدهای مالیاتی استان‌هایی مانند بوشهر، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد و فارس مربوط به همان مالیات‌های ۳ درصد موضوع ماده ۱۰۴ ق م م بود که از شرکت‌های غیربومی کسر و به حساب امور مالیاتی این مناطق کمتر توسعه‌یافته واریز می‌شد.

دوم: حذف ماده ۱۰۴ موجب می‌شود شهرهای محل احداث سد، جاده، راه‌آهن و دیگر پروژه‌های عمرانی بزرگ که معمولاً از مناطق کمتر توسعه‌یافته هستند، از درآمدهای مالیات تکلیفی ۳ درصدی محروم شده و این مالیات به حساب امور مالیاتی شهرهای بزرگ واریز گردد. اقامتگاه قانونی و حوزه مالیاتی بسیاری از شرکت‌های پیمانکاری و تولیدکننده مصالح و تجهیزات در بخش راه، آب و ... در استان تهران، اصفهان، مرکزی و ... قرار دارد که با حذف ماده ۱۰۴، مالیات عملکرد و فعالیت آنها در مناطق محروم به حساب امور مالیاتی شهرهای بزرگ محل ثبت آنها منظور خواهد شد!

سوم: با حذف ماده ۱۰۴ ق م م و کاهش درآمدهای مالیاتی برخی شهرهای کوچک، پرداخت مشوق‌های ناشی از افزایش درآمد مالیاتی کارمندان امور مالیاتی آن شهر نیز تحت تأثیر قرار گرفته و کاهش شدیدی خواهد داشت. این کاهش درآمد کارمندان که ناشی از کاهش یا حذف مشوق‌های پرداختی است، موجب دلسردی و حتی برخی مشکلات در سلامت اداری سازمان امور مالیاتی خواهد شد.

کارکنان و نیروهای شاغل در سازمان امور مالیاتی که دارای مشکلات و فشارهای خاص کاری و قانونی در

سیاست‌گذاران مالیاتی ایران باهدف رفع مشکل ماده ۱۰۴ ق.م.م، آن را حذف نموده‌اند، اما مشکلات و پیامدهای این سیاست را در نظر نگرفته‌اند. گویا این سیاست‌گذاران قادر نبوده یا اراده نداشته‌اند تا همه جوانب این سیاست مالیاتی را در نظر گرفته و بررسی نماید و نمایندگان محترم مجلس نیز قادر به درک و فهم تبعات و پیامدهای این سیاست‌گذاری اشتباه به‌خصوص برای مناطق محروم نبوده‌اند.

استفاده از مطالب با ذکر منبع آزاد است.
متون سیاستی منتشرشده در شمس، بیانگر دیدگاه نویسندگان بوده و لزوماً نظر این شبکه نیست.